

سوالات تشریحی فصل اول علوم و فنون یازدهم انسانی

درس یکم: تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۷ و ۸ و ۹

- ۱ - با پایان یافتن خلافت عباسیان چه تحولی در زبان رسمی ایران ایجاد شد؟
- ۲ - کدام اثر مولانا جلال الدین بلخی (مولوی) سبک نثر وی را بیشتر و بهتر نمودار می‌سازد؟ چرا؟
- ۳ - در هر یک از عبارات زیر به کدام کتاب یا نویسنده اشاره دارد؟
 - الف) مثنوی «جمشید و خورشید» او به شیوه داستان‌های نظامی سروده شده است.
 - ب) جامی در کتاب «نفحات الأنس» از شیوه و روش این کتاب در بیان حقایق عرفانی و شرح حال عرفا بهره گرفته است.
- ۴ - در کدام گزینه هر دو اثر از یک مؤلف نیست؟
 - الف: (عشاق نامه - لمعات)
 - ب: (صد پند - رساله دلگشا)
 - ج: (تحفه الاحرار - بهارستان)
 - د: (فیه مافیه - مجالس پنجگانه)
- ۵ - اقدام مهم فرهنگی خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی چه بود؟
- ۶ - توضیح زیر کدام شاعر را معرفی می‌کند؟

از غزل پردازان قرن هشتم و تأثیر گذار بر حافظ و در مثنوی از پیروان نظامی است.
- ۷ - چرا در اواخر دوره مغول زبان عربی از رواج افتاد و زبان فارسی رونق بیشتری گرفت؟
- ۸ - نام صاحب هر یک از آثار زیر را بنویسید.
 - الف) مثنوی جمشید و خورشید:
 - ب) مثنوی عشاق نامه
- ۹ - هر یک از عبارت‌های زیر معرف کدام شاعر یا نویسنده است؟
 - الف) معروف‌ترین شاعر قرن نهم که کتاب بهارستان را به تقلید از گلستان سعدی نوشت.
 - ب) شاعر نام‌آور قرن هفتم که در کتاب «لمعات» خود، سیر و سلوک عارفانه را بیان کرده است.

۱۰ - شاعر متناسب با هر گزاره را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.

(الف) چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سروده است و غزل‌هایش بر حافظ تأثیر گذار بوده است.
(خواجوی کرمانی / سلمان ساوجی)

(ب) شاعری که قدرت شاعری خود را در قطعات اخلاقی خود آشکار کرده است و در شعرش قناعت‌پیشگی را مورد تأکید قرار داده است. (حافظ / ابن یمین)

۱۱ - در هر یک از موارد زیر واژه‌های درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) عبید زاکانی در منظومه (موش و گربه - اخلاق الاشراف) ناهنجاری‌های اجتماعی را بیان کرده است.

(ب) ابن یمین قدرت شاعری خود را در زمینه (قطعات اخلاقی - مضامین عرفانی) آشکار کرده است.

۱۲ - موضوع و محتوای کتاب نفحات الانس جامی چیست؟

(الف) اصول اخلاقی (ب) بیان حقایق عرفانی (ج) بیان سلوک دین (د) معارف بشری

۱۳ - هر یک از آثار ستون «الف» را به شاعر یا نویسنده آن در ستون «ب» وصل کنید در ستون «ب» یک مورد اضافی است.

«الف»	«ب»
الف) مجالس سبعه	۱) سلمان ساوجی
ب) جمشید و خورشید	۲) ابن یمین
	۳) مولوی

۱۴ - هر یک از توضیحات ستون «الف» را به مورد متناسب آن در ستون «ب» وصل کنید. (در ستون «ب» یک مورد اضافی است.)

«الف»	«ب»
الف) از مورخان مشهور ایران و نویسنده کتاب «تاریخ گزیده» است.	۱) صائب تبریزی
ب) معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی زبان است.	۲) محتشم کاشانی
	۳) حمدالله مستوفی

۱۵ - مؤسس ربع رشیدی کدام کتاب را تألیف کرده است؟

(الف) تاریخ جهانگشا (ب) طبقات ناصری (ج) تاریخ گزیده (د) جامع التواریخ

۱۶ - هر یک از موارد ستون سمت راست را به حروف مرتبط در ستون سمت چپ وصل کنید.

الف	ب
(۱) منشی نویسنده و عارف وارسته دوره عراقی	الف. شمس قیس رازی
(۲) نثر تاریخ جهانگشا	ب. خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی
(۳) چهره علمی و سیاسی عصر ایلخانان و وزیر مقتدر غازان خان و اولجایتو	پ. مصنوع و دشوار
(۴) نویسنده «المعجم فی معاییر اشعار العجم»	ت. نجم الدین رازی

درس دوم: پایه‌های آوایی

۱۷ - نشانه‌های هجایی کدام واژه با حذف همزه یا بدون حذف همزه تغییری نخواهد کرد؟

(۱) برآمد (۲) دردآلود (۳) خون افشان (۴) ملال انگیز

۱۸ - پایه‌های آوایی «الهی ز عصیان مرا پاک کن با کدام مصراع کاملاً یکسان است؟

الف: سحر گاهان نسیم آهسته خیزد ب: بخندد همی باغ چون روی دلبر

ج: الفبای درد از لبم می‌تراود د: بزن زخم انکار بر جان ما

۱۹ - در بیت زیر مرز پایه‌های آوایی مصراع اول را مشخص کنید.

«اگر تو ز آموختن سر بتابی نجوید سر تو همی سروری را»

۲۰ - با توجه به خوانش درست بیت

دلم اسیر غم عشق و من اسیر دلم کسی به جز من اسیر اسیر باشد، نی

همزه از آغاز چندمین «اسیر» حذف می‌شود؟

۲۱ - در بیت زیر مرز پایه‌های آوایی مصراع دوم را مشخص کنید.

عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت فتنه‌انگیز جهان نرگس جادوی تو بود.

۲۲ - وزن واژه همه گزینه‌ها یکسان است، به جز:

الف) مسلمانان (ب) می‌شگفت (ج) از من چون دل (د) مرا کاری

۲۳ - هر یک از مصراع‌های زیر، از تکرار کدام پایه آوایی همسان ساخته شده است؟

(الف) خدایا تو دانی که بر ما چه آمد (ب) ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی

۲۴ - هر یک از مصراع‌های زیر از تکرار کدام پایه آوایی همسان ساخته شده است؟

(الف) هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد

(ب) ای ساربان آهسته ران، کارام جانم می‌رود

۲۵ - مکتب‌ها و سبک‌های ادبی بیشتر تحت تأثیر چه چیزی هستند؟

۲۶ - با خوانش درست مصراع‌ها مرز پایه‌های آوایی آن‌ها را مشخص کنید و هر پایه را در خانه خود

قرار دهید.

«مکن از خواب بیدارم خدا را که دارم خلوتی خوش با خیالش»

۲۷ - با تقطیع هجایی هر بیت، پایه‌های آوایی را در خانه موردنظر آن قرار دهید.

(الف) چنان پُر شد فضای سینه از دوست که فکر خویش گم شد از ضمیرم

(ب) نمی‌بینم از همدمان هیچ برجای دلم خون شد از غصه، ساقی کجایی؟

۲۸ - با مرزبندی درست پایه‌های آوایی بیت، هر یک را در خانه خود جای دهید.

«اگر باور نمی‌داری رو از صورتگر چین پرس که مانی نسخه می‌خواهد ز نوکِ کلکِ مشکینم»

۲۹ - مرز پایه‌های آوایی بیت زیر را مشخص سازید و هر پایه را در خانه اش جای دهید.

گفت به مجنون صنمی در دمشق کای شده مستغرق دریای عشق

۳۰ - با خواندن درست هر بیت، رکن‌های عروضی را در خانه آن قرار دهید.

(الف) با آنکه از وی غایبم وز می‌چو حافظ تاییم در مجلسِ روحانیان گه گاه جامی می‌زنم

(ب) رفیقان چنان عهد صحبت شکستند که گویی نبوده است خود آشنایی

۳۱ - مرز پایه‌های آوایی ابیات زیر را مشخص سازید و هر پایه را در خانه خود قرار دهید.

(الف) صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغان حریص بی نوا

(ب) بَلَم آرام چون قویی سبک‌بار به نرمی بر سر کارون همی رفت

۳۲ - با خوانش درست بیت زیر مرز پایه‌های آوایی بیت زیر را مشخص سازید و هر پایه را در خانه

خود قرار دهید.

این زبان چون سنگ و هم آهن‌وش است و آنچه بجهد از زبان چون آتش است

۳۳ - با تقطیع هجایی بیت‌های زیر، پایه‌های آوایی را در خانه موردنظر آن قرار دهید.

الف) که داند که بلبل چه گوید همی؟ به زیر گل اندر چه موید همی؟

ب) هر آن کس را که در خاطر ز عشق دلبری باریست سپندی گو بر آتش نه که دارد کار و باری خوش

۳۴ - با مرزبندی درست پایه‌های آوایی بیت‌های زیر هر پایه را در خانه خود جای دهید.

الف) زورقی بودی ز دریای وجود که ز طوفان قضا وارون شدی

ب) شبی دل را به تاریکی ز زلفت باز می‌جستم رُخت می‌دیدم و جامی هلالی باز می‌خوردم

۳۵ - با خواندن درست هر بیت، رکن‌های عروضی را در خانه آن قرار دهید.

«گرگ را شناختستیم از شبان در چراگاهی که عمری می‌چریم»

۳۶ - با خوانش درست بیت زیر، مرزهای آوایی آن را مشخص کنید و هر پایه را در خانه خود قرار دهید.

خدا را ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه که من با لعل خاموشش نهانی صد سخن دارم

۳۷ - با تقطیع هجایی بیت زیر، پایه‌های آوایی را در خانه مورد نظر آن قرار دهید.

«سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد و آنچه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد»

۳۸ - با خواندن درست بیت‌ها، رکن‌های عروضی را در خانه آن قرار دهید.

الف) ای عاشقان ای عاشقان پیمانه را گم کرده‌ام زان می که در پیمانه‌ها اندر نگنجد خورده‌ام

ب) جهان فانی و باقی، فدای شاهد و ساقی که سلطانی عالم را طفیل عشق می‌بینم

۳۹ - مرز پایه‌های بیت زیر را مشخص سازید و هر پایه را در خانه اش جای دهید.

«چه خوش صید دلم کردی بنازم چشم مستت را که کس آهوی وحشی را از این خوشتر نمی‌گیرد»

WWW.20SHOO.IR

درس سوم: تشبیه

۴۰ - در مصراع اول بیت زیر وجه شبه را بیابید.

سینه باید گشاده چون دریا تا کند نغمه‌ای چو دریا ساز

۴۱ - در کدام بیت تشبیه دیده می‌شود؟ ارکان آن را مشخص کنید.

الف) اگر ای عشق پایان تو دور است دلم غرق تمنای عبور است
ب) برای قد کشیدن در هوایت دلم مثل صنوبرها صبور است

۴۲ - در کدام بیت هر دو نوع تشبیه فشرده و گسترده دیده می‌شود؟

الف) زمین چون سینه سهراب، زیر جوشن برگ فرو نشسته در آن ناوک صنوبر و غان
ب) چو دریای خون شد همه دشت و راغ جهان چون شب و تیغ‌ها چون چراغ

۴۳ - در بیت زیر چند تشبیه به صورت جمله اسنادی به کار رفته است؟ (ذکر عدد)

«تو سرو جویباری، تو لاله بهاری نو باز غمگساری، تو حور دلربایی»

۴۴ - با توجه به ابیات زیر سؤالات پاسخ دهید.

بیت یک - مرغ دل باز هوادار کمان ابرویی است ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد
بیت دو - مرغ دل تا دام زلف و دانه خال تو دید طایر اندیشه‌ام افتاد در دام هوس
بیت سه - مرغ دل آشیانه به زلف تو می‌کند چو طوطی که میل به هندوستان کند
الف) در کدام بیت تشبیه بیشتری وجود دارد؟
ب) در کدام بیت هر دو نوع تشبیه گسترده و بلیغ وجود دارد؟

۴۵ - در مصراع «سحر چون خسرو خاور عَلم بر کوهساران زد» کدام پدیده طبیعی به شکل ادبی بیان شده است؟

۴۶ - مصراع «ابر آمد و باز بر سر سبزه گریست» را به یک جمله عادی و کلام ساده تبدیل کنید.

تشریحی فصل اول علوم و فنون یازدهم انسانی

۴۷ - برای هر یک از تشبیهات زیر، وجه شبه مناسب بنویسید.

الف) روی ماه

ب) تیر مژگان

۴۸ - درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

(الف) در بیت

«دست از مس وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی»

دو تشبیه فشرده و یک تشبیه گسترده وجود دارد.

(ب) در بیت

«دل گرفتار بلای عشق توست جان شهید کربلای عشق توست

عشق در هر دو تشبیه مشبه است.

۴۹ - قسمت‌های مشخص شده در هر یک از تشبیه‌ها کدام پایه یا رکن را نشان می‌دهد؟

(الف) من رفتم و مرغ روح من پیش تو ماند تا همچو کبوتر از تو آرد نامه

(ب) دانا چو طبله عطار است؛ خاموش و هنرنمای.

۵۰ - تشبیه گسترده به کاررفته در شعر زیر را به یک تشبیه فشرده تبدیل کنید.

زندگی آتشگهی دیرنده پابرجاست / گر بیفروزش رقص شعله‌اش در هر کران پیداست / و نه خاموش است و خاموشی گناه ماست.

۵۱ - در بیت

«پیداست از گلاب سرشکم که من چو گل یک روز خنده کردم و عمری گریستم»:

(الف) یک تشبیه فشرده بیابید.

(ب) وجه شبه را در تشبیه گسترده این بیت مشخص کنید.

۵۲ - هر یک از آرایه‌های تشبیه، استعاره و مجاز را در کدام بیت می‌یابید؟

(الف) به خون خود آغشته و رفته‌اند چه گل‌های رنگین به جوبارها

(ب) دریای شورانگیز چشمان تو زیباست آنجا که باید دل به دریا زد همینجاست

(پ) دامن کشان که می‌روی امروز بر زمین فردا غبار کالبدت بر هوا رود

۵۳ - در نوشته «فراش باد، صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیروند. درختان را به خلعت نوروزی قبای سبز ورق در بر گرفته و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده.»:

(الف) نوع نثر این نوشته را تعیین کنید.

(ب) کدام یک از ترکیب‌های (فراش باد، فرش زمردین، قبای سبز ورق، مهد زمین) تشبیه نیست؟
(پ) این نوشته با بیت

«یزدان دان نه از ارکان که کوتاه دیدگی باشد که خطی که از خرد خیزد تو آن را از بنان بینی»
چه مفهوم مشترکی دارد؟

۵۴ - هر یک از آرایه‌های تشبیه، استعاره و مجاز را در کدام بیت می‌یابید؟

(الف) شمع را باید از این خانه به در بردن و کشتن تا به همسایه نگوید که تو در خانه مایی

(ب) تو سرو جویباری، تو لاله بهاری تو یار غمگساری، تو حور دلربایی

(پ) برو ای گدای مسکین در خانه علی زن که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را

۵۵ - با توجه به بیت‌های داده شده به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱ - زمین چو سینه سهراب زیر جوشن برگ فرو نشسته در آن ناوک صنوبر و غان

۲ - روز چو شمعی به شب، زودرو و سرفراز شب چو چراغی به صبح، کاسته و نیم تاب

(الف) در بیت یک، چند تشبیه فشرده وجود دارد؟

(ب) در تشبیه گسترده بیت یک، وجه شبه چیست؟

(پ) در بیت دو چند تشبیه وجود دارد؟ مشبه به را در تشبیه دوم همین بیت تعیین کنید.

۵۶ - وجه شبه در شعر زیر کدام است؟

صدا چون بوی گل در جنبش آب به آرامی به هر سو پخش می‌گشت

۵۷ - در هر یک از عبارت‌های زیر موارد خواسته شده را بنویسید.

الف) این زبان چون سنگ و هم آهن‌وش است	واژه مشبه:
ب) دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی	واژه مجاز:
ج) باز امشب ای ستاره تابان نیامدی	لفظ استعاره:
د) سخن او بر سر زبان‌ها افتاد	عبارت کنایی:

- ۵۸ - در ابیات زیر نوع تشبیه (فشرده - گسترده) را مشخص کنید.
- الف) نامت در چشمانم / چون لاله، سرخ / چون نسترن، سپید / و مثل سرو، سبز می‌ایستد.
- ب) آتش خشم اول در خداوند خشم افتد؛ پس آنگه زبانه به خصم رسد یا نرسد.
- ۵۹ - در مصراع اول بیت زیر، «مشبه» و «وجه شبه» را مشخص کنید.
- روز چو شمعی به شب، زودرو و سرفراز شب چو چراغی به صبح، کاسته و نیم تاب
- ۶۰ - در ابیات زیر نوع تشبیه (فشرده - گسترده) را مشخص کنید.
- الف) شب در تمام پنجره‌های پریده رنگ / مانند یک تصوّر مشکوک / پیوسته در تراکم و طغیان بود.
- ب) ای مهتر، آفتاب چراغ آسمان است و تو چراغ زمینی، آفتاب چراغ دنیا است، تو چراغ دینی.
- ۶۱ - با توجه به تشبیهات موجود در بیت زیر، کدام واژه‌ها مهمترین پایه تشبیهات هستند؟ این واژه‌ها را دقیقاً مشخص کنید.
- «باغبان همچو نسیم ز درِ خویش مَران کاب گلزار تو از اشک چو گل نار من است»
- ۶۲ - تشبیه موجود در عبارت زیر را، به صورت یک تشبیه «بلیغ اسنادی» در آورید.
- «دروغ گفتن، به ضربت لازم ماند که اگر نیز، جراحت درست شود، نشان بماند.»
- ۶۳ - با توجه به بیت «در شجاعت شیر ربانستی در مروّت خود که داند کیستی؟»
- الف) کدام یک از پایه‌های تشبیه، حذف شده است؟
- ب) ویژگی مشترک «طرفین تشبیه» را در این نوع تشبیه، بیابید.
- ۶۴ - یک تشبیه «بلیغ اضافی (تشبیه فشرده ترکیبی)» بنویسید که واژه «اشک» مشبه آن باشد.
- ۶۵ - تشبیه موجود در بیت زیر را به صورت یک «تشبیه بلیغ غیر اضافی» در آورید.
- «در زلف چون کمندش ای دل میبچ، کانبجا سرها بریده بینی، بی جرم و بی جنایت»
- ۶۶ - با توجه به بیت «ز تاب آتش دوری، شدم غرق عرق چون گل / بیار ای باد شبگیری، نسیمی زان عرق چینم»
- الف) چند «تشبیه» در بیت وجود دارد؟
- ب) کدام یک از تشبیهات به کار رفته در بیت «رساتر»، «مؤثرتر» و «زیباتر» است؟ این «تشبیه» را دقیقاً مشخص کنید.
- پ) ویژگی مشترک «طرفین تشبیه» را در این نوع تشبیه، بیابید.

۶۷ - با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید.

لبت تا در لطافت لاله سیراب را ماند / دلم در بی‌قراری چشمهٔ سیماب را ماند

الف) کدام واژه «پیوند شباهت» را میان «طرفین تشبیه» نشان می‌دهد؟

ب) تشبیه موجود در مصراع اول را به صورت «تشبیه بلیغ اسنادی» بنویسید.

۶۸ - با توجه به بیت «دل ما به دور رویت ز چمن فراغ دارد / که چو سرو پایبند است و چو لاله داغ دارد»

الف) صفت مشترک «طرفین تشبیه» را در اولین تشبیه بیابید.

ب) در تشبیهات موجود کدام واژه‌ها «مهم‌ترین پایه‌های تشبیه هستند»؟

۶۹ - «تشبیه بلیغ اضافی» موجود در بیت زیر را، به یک «تشبیه غیر بلیغ» تبدیل کنید.

«از کیمیای مهر تو زر گشت روی من / آری به یمن لطف شما خاک زر شود»

۷۰ - کدام پایه‌های تشبیه در تمام تشبیهات حضور دارند؟ این پایه‌ها را در بیت زیر بیابید.

«چون شبنم اوفتاده بدم پیش آفتاب / مهرم به جان رسید و به عیوق برشدم»

۷۱ - در بیت زیر حذف برخی از پایه‌های تشبیه سبب ایجاد چه نوع تشبیه‌ی شده است؟ یک نمونه از

این نوع تشبیه را در این بیت، مشخص کنید.

«اشکم ولی به پای عزیزان چکیده‌ام / خارم ولی به سایه گل آرمیده‌ام»

۷۲ - در بیت «جرم گردون تیره و روشن در او آیات صبح / گویی اندر جان نادان، خاطر داناستی»

الف) کدام واژه نشان دهندهٔ پیوند شباهت است؟

ب) «وجه شبه» را بنویسید.

۷۳ - با توجه به بیت «تو همچو صبحی و من شمع خلوت سحر / تبسمی کن و جان بین که چون

همی سپرم»

الف) کدام یک از تشبیهات به کار رفته در بیت «رساتر»، «زیاتر» و «مؤثرتر» است؟ این تشبیه را دقیقاً

مشخص کنید.

ب) برای فهم این «تشبیه» باید به سراغ کدام واژه رفت؟

۷۴ - ویژگی مشترک «طرفین تشبیه» را در تشبیهات موجود در بیت زیر بیابید.

«از بس که کوتاه است و سیه، زلف یار من / گویی که روز من بود و روزگار من»

۷۵ - با توجه به بیت «ز تاب آتش دوری، شدم غرق عرق چون گل / بیار ای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم»

الف) یک «تشبیه بلیغ» در بیت، بیابید و نوع آن را بنویسید.

ب) حذف کدام پایه‌های تشبیه، سبب پیدایش این نوع تشبیه می‌شود؟

۷۶ - در عبارت دانا چو طبله عطار است خاموش و هنرنمای.

الف) «مشبّه» کدام واژه است؟

ب) «خاموش و هنرنمای» کدام رکن تشبیه است؟

۷۷ - در بیت «گرت ز دست بر آید چو نخل باش کریم / ورت به دست نیاید چو سرو باش آزاد»

الف) «مشبّه به» در مصراع اول کدام واژه است؟

ب) «آزاد» در مصراع دوم کدام رکن تشبیه است؟

۷۸ - در بیت زیر «تشبیه بلیغ» را بیابید و نوع آن را مشخص کنید.

«هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد / تیر آهی که به وقت سحر انداخته‌ایم»

۷۹ - در عبارت زیر چند تشبیه فشرده وجود دارد؟ ارکان دقیق آن‌ها را شناسایی کنید.

فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.

۸۰ - تشبیهاتی بسازید که ادات تشبیه در آن‌ها ذکر شده باشد و مشبّه آن‌ها واژه‌های زیر باشد.

آسمان، حقیقت، شادی

۸۱ - چهار رکن تشبیه را در دو بیت زیر مشخص سازید.

الف) از بس که کوتاه است و سیه، زلف یار من / گویی که روز من بود و روزگار من

ب) هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد / تیر آهی که به وقت سحر انداخته‌ایم

۸۲ - با توجه به سه بیت زیر به سؤالهای مطرح شده پاسخ دهید:

«در شجاعت شیر ربانیستی / در مروّت خود که داند کیستی»

قطره تویی بحر تویی / لطف تویی قهر تویی / قند تویی زهر تویی / بیش میازار مرا

گذشت روزگاران بین که دوران شباب ما / در این سیلاب غم دسته گلی شاداب را ماند

الف) تشبیه‌های بلیغ را در ابیات فوق مشخص کنید.

ب) پایه‌های تشبیه مذکور را در ابیات فوق مشخص کنید.

۸۳ - در بیت زیر،

(الف) یک تشبیه بلیغ اضافی به کار رفته است. آن را بیابید و به گونه‌ای بازنویسی کنید که همه پایه‌های تشبیه در آن دیده شود.

(ب) یک تشبیه غیر بلیغ نیز در بیت دیده می‌شود. کدام پایه آن حذف شده است؟ آن را به صورت تشبیه بلیغ اضافی و غیر اضافی در آورید.

گذشت روزگاران بین که دوران شباب ما در این سیلاب غم دسته گلی شاداب را ماند «شهریار»
۸۴ - در عبارات زیر ارکان تشبیه را شناسایی نمایید و نام دقیق هر یک را بنویسید.

(الف) وزرا بر مثال اطباءند.

(ب) یکی را گفتند: عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت به زنبور بی عسل.

(پ) دروغ گفتن به ضربت لازم ماند که اگر نیز جراحات درست شود، نشان بماند.

۸۵ - در بیت زیر یک تشبیه بلیغ اضافی بیابید و مشبّه به آن را ذکر کنید.

گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم

۸۶ - در بیت زیر تشبیه را بیابید و ارکان آن را بنویسید.

شبی چون شبّه، روی شسته به قیر نه بهرام پیدا نه کیوان نه تیر

۸۷ - در جمله و بیت زیر تشبیهات را بیابید و مشخص سازید کدام رکن از ارکان تشبیه حذف گردید.

(الف) فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیوردد.

(ب) لبّیت تا در لطافت لاله سیراب را ماند دلم در بی‌قراری چشمه سیماب را ماند

۸۸ - درختی را در کویر به اختصار وصف کنید و در توصیف خود دو تشبیه را به کار ببرید.

۸۹ - در بیت زیر مشبّه به را مشخص کنید

«اندرون از طعام خالی دار تا در او نور معرفت بینی»

۹۰ - با مشبّه‌های مقابل، تشبیه بسازید. (شبنم، گل، خاک)

۹۱ - در بیت زیر ارکان تشبیه را نشان دهید.

«کوه از درخت، گویی مردی مبارز است پره‌های سبز بر زده چون جنگیان به خود»

۹۲ - با توجه به ابیات زیر به سؤال‌های مطرح شده پاسخ دهید:

پیچیدن افعی به کمندت ماند آتش به سنان دیوبندت ماند
یکی نیزه تیز برداشت گیو چو دندان غول و چو چنگال دیو
سر مویی نظرم کن که چو مو گشت تنم باورت نیست اگر، این تن و این پیرهنم
تو به آفتاب مانی به کمال حسن و طلعت که نظر نمی‌تواند که ببیندت که ماهی
الف) در ابیات و جمله فوق، مشبّه و مشبّه‌به را مشخص کنید.

ب) ادات تشبیه را در این ابیات مشخص کنید. کدام تشبیه، ادات تشبیه ندارد؟

پ) وجه شبه را در تشبیه‌های فوق بیان کنید.

۹۳ - در بیت زیر پایه‌های تشبیه را مشخص سازید.

چون شب‌نم اوفتاده بدم پیش آفتاب مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم «سعدی»

۹۴ - واژه‌ها و ترکیبات زیر طرفین تشبیه‌اند. برای هر مشبّه، «مشبّه‌به» مناسب انتخاب کنید.

حسود، زندگی، علم، سخن، سودمند، باران بهاری، رودخانه، بیمار، چراغ

۹۵ - نوع تشبیه را در بیت زیر مشخص کنید سپس ارکان تشبیه آن را یادآور شوید:

تو همچون گل ز خندیدن لب‌ت با هم نمی‌آید روا داری که من بلبل، چو بوتیمار بنشینم «سعدی»

۹۶ - پایه‌های تشبیه را در بیت زیر بیابید و هر یک را نشان دهید.

ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد ساقی به دور باده گلگون شتاب کن «حافظ»

۹۷ - ارکان تشبیه بیت زیر را تعیین نمایید و نام دقیق هر یک را بنویسید.

گرت ز دست برآید چو نخل باش کریم ورت به دست نیاید چو سرو باش آزاد «سعدی»

۹۸ - با هر یک از مشبّه‌های زیر یک تشبیه بسازید و اجزای تشکیل دهنده آن را مشخص سازید.

شب، کتاب، عشق، دوست

۹۹ - بیت زیر را معنی کنید و زیبایی تشبیه آن را توضیح دهید.

میان گریه می‌خندم که چون شمع اندر این مجلس زبان آتشینم هست لیکن در نمی‌گیرد «حافظ»

۱۰۰ - ارکان تشبیه را در بیت زیر مشخص کنید:

گفتا برو چو خاک تحمّل کن ای فقیه یا هر چه خوانده‌ای همه در زیر خاک کن «سعدی»

۱۰۱ - با وجه شبه‌های زیر تشبیه بسازید و طرفین تشبیه را در آن نشان دهید.

بخشندگی، پاکی، زیبایی

۱۰۲ - در بیت «بساط سبزه چون جان خردمند هوایش معتدل چون مهر فرزند»

(الف) ویژگی مشترک مشبّه و مشبّه‌به را در مصراع دوم مشخص کنید.

(ب) مهمترین پایه تشبیه را در مصراع اول مشخص کنید.

۱۰۳ - (الف) برای فهم یک تشبیه باید به سراغ کدام پایه تشبیه رفت؟ چرا؟

(ب) این پایه را، در تشبیه موجود در بیت زیر مشخص کنید.

«نالم ز دل چو نای من اندر حصار نای پستی گرفت همت من زین بلند جای»

۱۰۴ - با توجه به بیت «صلای یوسف گل شد جهانگیر زلیخای جوان شد عالم پیر»

(الف) حذف کدام پایه تشبیه، ادعای اتحاد و همسانی طرفین تشبیه را، قوّت بخشیده است؟

(ب) صفت مشترک طرفین تشبیه را در مصراع دوم بیت بیابید.

(پ) «مشبّه» را در تشبیه موجود در مصراع اول بنویسید.

۱۰۵ - در بیت «چون آینه»، جان نقش تو در دل بگرفته است دل در سر زلف تو فرو رفته چو شانه

است»

(الف) «مشبّه‌به» در مصراع اول کدام واژه است؟

(ب) «وجه شبه» را در مصراع دوم بنویسید.

۱۰۶ - در بیت «از کیمیای مهر تو زر گشت روی من آری به یمن لطف شما خاک زر شود»

(الف) یک تشبیه بلیغ اضافی نشان دهید.

(ب) مشبّه کدام واژه است؟

۱۰۷ - تشبیهی بسازید که «ادات تشبیه» در آن ذکر شده باشد و واژه «حقیقت» مشبّه آن باشد.

۱۰۸ - با توجه به بیت «تو را آتش عشق اگر پَر بسوخت / مرا بین که از پای تا سر بسوخت»

(الف) میان کدام واژه‌ها ادعای همانندی است؟

(ب) تشبیه موجود در بیت را، به صورت یک تشبیه بلیغ اسنادی (تشبیه فشرده غیر ترکیبی) در آورید.